

מסורת הש"ס

א (סוּמַר לִגְלוֹ, **א**) לקמן סד: **א** מדות פ"ג מ"א, ד' ע"ס (מנחות לז:), ה' לקמן סב: **א** חגיגה יב:, ו' ש"ך למתני' לקמן דף סד: ועיי' בשבטניי גוסי' אהר א' ואהר י'.

הנהגות הב"ח

א גבי' נמלא פורח על אמה יסוד ועל אמה סוכב: **א** שם מביא מלנן. וכן עיי' בסוכה דף מה ע"א: **א** (א) רש"י ד"ה וחסר ומביא לו' ומושיב וכו' יסוד הס"ד ומביט בזלט אמה או סוכב נמחק:

שינויי נוסחאות

א כשמי' ובי"ש טקף נטל את הראש והקפי' בית מוליקתו למבחה. ובסתמי' לי"מ ט"ס' זה, ואפשר שהקופיתו עפי' רש"י: **א** מדבחה מקום קרנות (שפכ"א: כ"ח וק' ור"ב), [נד' וילגל אילם כש"מ מקור דמים. והוא עשית כי אילו בשמתי': **א**] בסתמי' וד"ו ובגדל. ולפנינו ע"פ כה"ן ועי"ש: **א**] מיתב מקום נמחק (ש"ס וכתותי': **א**] מ"א שהוא לי' אמת וב' טפחים וגבוהו ה': בו' וזהו סוכב, וחזור ויבדיל: מלבן של כ"ח אמות וד' טפחים על כ"ח אמות וד' טפחים (כתותי': **א**] בו' נעיצו: **א**] כח' וקטור הלכות כונת תורה משי"כ כוח: **א**] בו' וזהו סוכב. (כתותי': ובי"ש: **א**] כסתמי' טקף וגבוה אמה: קטנות וסיד דופת וקטויה:

(כתותי': **א**] מיתות ובי' ויתנא לתלם כסתמי' ודכ"ו, וכ"מ מנשי" (נכ"ג, **א**) וכל"ק מניה כלפנינו: **א**] מרמה בו' מקור: מחבר כל"ל (ש"ס), ועי' א"ח א"ה ועי' מסה"ס: **א**] נוסף הוא על

(כתותי': **א**] אמר (ש"ס: **א**] ל"ל המזבח (כתותי' ור"ה: **א**] כלן טקף דיבור מקום המקורש לדרמים. פי' היסוד היה בכל המזבח אך הדמים אין ניתנין רק בחלקו של בנימין. הס"ד (ש"ס ובי"ש: **א**]

א] דהתם (נכ"י: **א**] ל"ל רבעי (וש"ס: **א**] ל"ב ובגד' מערב ל"ב אבל (כתותי' וש"ס: **א**] ית' ל"ל לקמן (ש"ס: **א**] ל"ל וספורי' הוא (ש"ס: **א**] ל"ל יסוד (ש"ס: **א**] מ"א קושיא לרב דאמר בבבין כלומר שברוח דרומית לברוח מזרח לא היה שם יסוד בני והבא משמע שהיה שם יסוד בניו. והס"ד ומס"ד אילם (ש"ס ובי"ש: **א**] ל"ל והא' כבש (ש"ס: **א**] ל"ל הפניה שכנגד הבליטה (ש"ס: **א**]

א] מיתב בה נמחק (ש"ס וכתותי': **א**] ל"ל וממלאו (ש"ס: **א**] בו' ל"ל אבר ניתוח (ש"ס: **א**] בו' ל"ל האבנים (ש"ס: **א**] בח' נמצאת כניסתו אמה והיסוד ברלת אמה זו סביב. הס"ד ומס"ד וחזור ומביא בו' (כ"י, וכעני' בכ"י: וש"ס: **א**] ובי"ש כתי"מ וק' ור' כ': **א**] הדם ליסוד מרלא קתני בו' כל"ל (שפכ"א: **א**] מ"א הדם קרי ליה יסוד (צ"פ: **א**] ללא הוא ארבע קרנות כחטאת מושהו דטעונה יסוד הא' חשבנין ליה יסוד לענין דמים (בי"ש וש"ס). ועי' מ"ע: **א**] העוף ועולה העוף אין דמו בכלי ועוד דלא היה בו שירים כיוון דבעי מוציו ועוד דבמתני' (ש"ס: **א**] ס"א היינו דוקא בבמה דתביב בקרא (ש"ס: **א**] ל"ל דיכיון (בי"ש: **א**] ל"א אם כן חול הוא לענין קדושת מזבח ומשני וכו' (ש"ס). ולפנינו ע"פ בה"ה: **א**] דמתניתא לרב דתמיא כל"ל (גלי'ן: **א**] ל"ל לחות כמו דמים בו' (ש"ס):

חופף. כמו נוזר חופף ומפספס (שבת דף נ:). דפרוטי"ר דגרנטו"ר **בלע"ז** כאלס המחשב ודואג: **ומבדיל**. בשמי סימנין ולא כחטאת שהיא בסימן אחד ולקמן יליף לה בפרק קדשי קדשים (דף סה:): **וממלא מדמה** י.^(א) (ומקיף מחבר כמו אין מקיפין שמי חביות

(בי"ה דף נ:). דוחק בית מליקחו לקיר והוא מתמלא ע"י דוחקו בקיר. ולקמן [סד:] אמרינן שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמלא כשהוא מולקת באויר היא נמלקת והדס נופל לארך לאיצוד וא"ת נופל י"א על הסוכב שהרי למעלה היא נעשית הא קתמי התם עשאה למטה מרגליו אפי' אמה אחת כשרה ללא קפי' אלא אלמעלה מן החוט: **באוירא בעלמא קעביד**. בתמיה:

אימר כך וכו'. ואיכא למימר למעלה מג' דלאו קרקע הוא עשוי כמין בליטה קטנה כנגד אותה הקרן לקבל זה דס עולת העוף שלא יפול לארך וקיר מוצח מיקרי אצל יסוד לא מיקרי להכשיר הקרן לממן דמים להריקין לינתן כנגד היסוד שאין יסוד אלא המיוסד בלרך: **רב אמר צננין**. בקרן דרומית מערבית צנו היסוד אמה בלורך הדרוס וחדלו להס כל הדרוס וכל המזרח עד אמה סמוך לקרן כפונות מזרחית כדאמרן (לקמן) אורכ' צמורח אמה וצדרוס אמה:

לוי אומר י.^(ב) **דדמים**. יסוד היה על פני כל המזרח י.^(ג) אצל לא נותנין דמים בחלקו של יהודה: **יסבני מדבחה**.

בניינא גופיה משמע: י.^(ד) **אורכ'** מוספ: **צמורה אמה אחס**. ובמקצוע כפונות מזרחית משוך לצד מזרח אמה ולא יותר כמו שז"ריתי למעלה קשיא ללוי דהא י.^(ה) בניינא משמע: על שגשים ושסים. קשיא לרב דמשמע ריבוע היה: **מן הדל**. לאו בלרבעת רבעין י.^(ו) מחשיב אלא מצד כפון היה ל"א על י.^(ז) אצל מזרח ודרוס לא היה אלא חסרה וכל אמה לדרוס ואמה למזרח: **נמלא פורח על אמה יסוד ועל אמה סוכב**. ולקמן י.^(ח) הוא בפרק קדשי

קדשים (דף סב:). דרמינן מתניתין אהדדי דתנן חדא כבש היה לדרומו של מזבח אורכ' ל"ב והמזבח ל"ב אורכ' הרי אורכ' המזבח והכבש ס"ד וכי מני להו אהדדי תנן הכבש והמזבח ס"ב [שם

פ"ה מ"ב] וזהו שיתין וארבע הוי תפסין בקרקע העזרה והתם לגבי תפיסת הקרקע קא מני להו ומשנינן נמלא שראש הכבש פורח ועולה על שתי אמות של כניסת היסוד וסוכב ונמלא שמי אמות העליונות ונלעות בל"ב של מזבח. מדקתני פורח על אמה של יסוד מכלל דליכא כניסת היסוד י.^(א) לדרוס קשיא י.^(בא) לרב דאמר דאורכ' צמורה אמה אחת וצדרוס אמה אחת דקתני ותו לא צננין קאמר והכבש י.^(ב) צדרוס הוא ויש תחתיו כניסת יסוד המוצח: **אימא כנגד אמה יסוד**. כנגד מקום שהכניסה ראויה להיות ולא שהיתה שם ומייהו שמי אמות נלעות לתוך ל"ב של מוצח שהיה נכנס לתוך הפנימי י.^(ב) שכנגד בליטה שהיסוד התחיל בה ד'^(א) לאכול זה צדרוס אמה אחת: **מלנן**. הוא פסוק מרובע עשוי מארבע קרשים וכל אחת ארוכה ל"ב כעין אנשטר"א שעושין לכירים ורוחב הקרש אמה והוא גובהו של מלנן ממלאו י.^(ב) אצנים וסיד וזפת וקוניא עד שמשווהו לגובה המלנן: **מפולמות**. לחות: **קוניא**. ניתוח י.^(א) אבר כעין שעושין לכי חרס שקורין פולמי"ר: **וממחה**. אישפרידי"ר בלע"ז. ושופך בתוך המלנן על אצנים י.^(ב) ונדבקים יחד על ידי אלו וזה היסוד הראשון שניינו בו עלה אמה: **וחזור ומציא בו'**. ומושיבו על זה וממלאו מנאלת י.^(ב) כניסת אמה זה **א** יסוד בזלט אמה זה סוכב: **וחזור ומציא בו'**. וחו סוכב על זה היה כהן כדמפרש ואזיל שהמלנן השלישי שהושיבו על

איזהו מקומן פרק חמישי זבחים

נר.

וא"י אמרת לא היה לו יסוד באוירא בעלמא קעביד. בתמיה דלקמן (דף סד:) אמרי' שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמלא כשהוא מולקת באויר היא נמלקת והדס נופל לארך לאיצוד ואס תאמר נופל הוא על הסוכב שהרי למעלה היא נעשית

הא קתמי התם עשאה למטה מרגליו ואפילו אמה אחת כשרה ללא קפי' אלא למעלה מן החוט כך פירש בקונטרס ונראה שלא היה כתוב בזה צרייתא שירי הדס היה שופך ליסוד מדלא מדקדק בקונטרס אלא מהא שהדס הולך לאיצוד וקשה דאס כן הוה ליה ללקשוי' ממתני' דקדשי קדשי' (שם סד:). דתנן ב'א לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק ראשה כו' וצריכו ספרים גורסין כאן שירי הדס היה שופך ליסוד י.^(א) ומפרש ה"ר חיים דודאי גרסי' ליה ומכא זה פריך דעל כרחין לאותו קרן שמולק שם היה שופך שירי הדס י.^(ב) קרי לה יסוד מדלא קתמי שהיה הולך לקרן דרומית מערבית שהיה צו יסוד לשפוך שירים ועוד דלקמן פ' קדשי קדשים (גס זה שם). מפרש שעושה אותה צאותו קרן לפי שהוא קרוב לצית הדשן ויכול לזרוק משם מוראה ונולה ואס היה זקוק לילך לקרן אחר לשפוך שירים מה היה מרויח כיוון שהיה צריך לחזור ואין לומר דלאחר זריקת מוראה ונולה היה הולך לשפוך שירים דאס היה מאחר כל כך היה דס כלה אלא על כרחין צמקומו היה שופך ליסוד ולכן פריך ואי אמרת לא היה לה יסוד בלוינא דעלמא קעביד ומשני אימר כן התנו אוירא דבנימין ועשו כמין בליטה ועל אותה בליטה היה שופך שירים ומייהו קשה דאי חשיב יסוד לענין שאר דמים נמי יחשב יסוד וי"ל דלא חשיב יסוד אלא לענין דמים הניתנין למעלה מחוט הסיקרא אצל לענין דמים הניתנין למטה אי מכשרת ליה לההוא קרן וימנין דלתי' למיתב תחת אותה בליטה ונמלא נותן תחת היסוד אצל דמים העליונים לעולם הס למעלה מן הבליטה ומייהו קשה דאס כן היכי

ממעט הכא עולה דלא י.^(א) הוה ארבע קרנות כחטאת משום דטעונה יסוד לענין דמים העליונים ונראה לרבינו תם דלא גרסינן שירי הדס היה שופך ליסוד דשופך משמע מן הכלי מדלא תני מתמנה ליסוד כדקתני גבי חטאת העוף י.^(ב) ועוד דצמתני' דלקמן פרק קדשי קדשים (דף סד:) קתני כחטאת העוף שירי הדס ובעולת העוף לא תני משמע דלית ליה שירים והא דמרבנין לעיל שירים בכל הקרצנות היינו י.^(א) לצד מעולת העוף וכיון י.^(א) דנעשית מצאות מה לנו במה שהדס נופל אחר כך לארך והולך לאיצוד דכל דמים נמי לאחר שנשפכו ליסוד הולכין לאיצוד אחרי כן ועוד כשמתרין כך התנו אוירא ופירש בקונטרס שהיה עושה כמין בליטה צמזח לקבל דמים היה לו להש"ס לפרש זה ונראה לר"ת דפריך ממליקה עצמה דעבי בראשו של מזבח דומיא דהקטרה כדלקמן ואי עביד ליה בלויר דיהודה אס כן י.^(א) אינה עולה לקדשי מוצח ומשני דלוינא דבנימין וקדיש האויר בקדושת מוצח ואף על גב דהקטרה בלויר אי אפשר לא חייש אלא בזהא דליהוי קדושת מוצח ומייהו למאן דאמר (לקמן דף סה:) אין עושין מערכה על גבי סוכב נראה דמליקה נמי לא מהניא התם אף על גב דקדוש בקדושת מוצח והכא איירי למאן דאמר עושין מערכה על גבי סוכב: **רב** אמר בבבין. אף על גב דלמטה לא הוי רבוע למעלה במקום המערכה הוי רבוע וקשה קתא לישנא דמתני' י.^(א) לרב דתנן במסכת יומא (דף יג:). דלרעוה יואלא מחלקו של יהודה ומכנסק לחלקו של בנימין וזה מוצח צנו משמע שהיה צה מצנין: **במפולמות**. י.^(א) כגון דגיס מפולמין פירק אין לריין (בי"ה סד:).

ממעט הכא עולה דלא י.^(א) הוה ארבע קרנות כחטאת משום דטעונה יסוד לענין דמים העליונים ונראה לרבינו תם דלא גרסינן שירי הדס היה שופך ליסוד דשופך משמע מן הכלי מדלא תני מתמנה ליסוד כדקתני גבי חטאת העוף י.^(ב) ועוד דצמתני' דלקמן פרק קדשי קדשים (דף סד:) קתני כחטאת העוף שירי הדס ובעולת העוף לא תני משמע דלית ליה שירים והא דמרבנין לעיל שירים בכל הקרצנות היינו י.^(א) לצד מעולת העוף וכיון י.^(א) דנעשית מצאות מה לנו במה שהדס נופל אחר כך לארך והולך לאיצוד דכל דמים נמי לאחר שנשפכו ליסוד הולכין לאיצוד אחרי כן ועוד כשמתרין כך התנו אוירא ופירש בקונטרס שהיה עושה כמין בליטה צמזח לקבל דמים היה לו להש"ס לפרש זה ונראה לר"ת דפריך ממליקה עצמה דעבי בראשו של מזבח דומיא דהקטרה כדלקמן ואי עביד ליה בלויר דיהודה אס כן י.^(א) אינה עולה לקדשי מוצח ומשני דלוינא דבנימין וקדיש האויר בקדושת מוצח ואף על גב דהקטרה בלויר אי אפשר לא חייש אלא בזהא דליהוי קדושת מוצח ומייהו למאן דאמר (לקמן דף סה:) אין עושין מערכה על גבי סוכב נראה דמליקה נמי לא מהניא התם אף על גב דקדוש בקדושת מוצח והכא איירי למאן דאמר עושין מערכה על גבי סוכב: **רב** אמר בבבין. אף על גב דלמטה לא הוי רבוע למעלה במקום המערכה הוי רבוע וקשה קתא לישנא דמתני' י.^(א) לרב דתנן במסכת יומא (דף יג:). דלרעוה יואלא מחלקו של יהודה ומכנסק לחלקו של בנימין וזה מוצח צנו משמע שהיה צה מצנין: **במפולמות**. י.^(א) כגון דגיס מפולמין פירק אין לריין (בי"ה סד:).

וזה קצר ממנו שתי אמות על שתי אמות נמלא האמצעי בזלט מתחת העליון אמה בכל כד: **מקום המערכה**. כלומר ראש המוצח: **וחזור ומציא מלנן של אמה בו'**. ומושיבו בזוית המוצח מלמעלה. קתני מייהא מלנן התחמון של ל"ב על ל"ב אילמא יסוד בזלט צו מד' רוחותיו:

דגין

עין משפט ונר מצוה

ל' א מ"י פק' ו' מהלכות מעה"ק הלכה כ':
ל' ב מ"י פ"צ מהלכות בית הבחירה הלכה י':
ל' ג מ"י שם הלכה ה':
כ' ד מ"י שם הלכה טו':

תורה אור השלם

1. לבנימין אמר ירדו ידוהו ישבן לבטח עליו חפץ עליו כל היום ויבין בחפזו שכן:
דברים לג, יב

מוסף רש"י

חופף. כאלס המתחך מחמת שאינו משיג תאוותו (יחזק' יב), אלס התלעצר חופף ומתחך בצנדי, לשון שפשוף, כמו מיר חופף ומפספס (מגילה ב).
ארשפויכן להקב"ה. שהיה הארון נתון בחלקו (שם ושם).
שניות קדשי הקדשים צנו בחלקו (סוטה יז).
ממול ערפה. ערפה גובה הראש, מול ערפה למטה לצד האגפים, מול הכוואה את העורף:
ומבדיל. שני סומנין כדיליף כהלל שמועין (קטן סד):
במצא פורח בו'. ומניע דלשם המונח (קטן סב):
מפולמות. לשון ליתלות (תניג' יב):

לעזר רש"י

דפרוטי"ר דגרנטו"ר
דפרוטי"ר דגרנטו"ר.
לשפשוף לחטט.
אנשטר"א אישטר"א. מוקד, כיריים.
פולמי"ר פלומי"ר. לכסות, למשוה בעופרת.
אישפרידי"ר דישטניפרי"ר. לערבב (בנחל):

^[1] א (סוּמַר לִגְלוֹ, א) לקמן סד:

^[2] א מדות פ"ג מ"א, ד' ע"ס (מנחות לז:), ה' לקמן סב:

^[3] א חגיגה יב:, ו' ש"ך למתני' לקמן דף סד: ועיי' בשבטניי גוסי' אהר א' ואהר י'